

2-ТАҚЫРЫП. Краудфандинг: Халықтық қаржыландыру

1. Краудфандинг деген не?

Краудфандинг (ағылш. Crowd – тобыр, халық; Funding – қаржыландыру) – бұл жобаны іске асыру үшін арнайы интернет-платформалар арқылы көптеген адамнан шағын сомада ақша жинау әдісі.

Бұл әдісте жоба авторы банкке немесе ірі инвесторға барудың орнына, халыққа өз идеясын ұсынады. Егер идея халыққа ұнаса, олар оған ақша салады.

Краудфандинг қалай жұмыс істейді?

- Автор** идеяны платформаға жүктейді (сипаттамасы, видеосы, қажетті сома).
- Донорлар (Backers)** жобамен танысып, қолдау ретінде ақша аударады.
- Сыйақы:** Көбінесе автор ақша салған адамдарға алғыс ретінде болашақ өнімді, женілдіктерді немесе арнайы сыйлықтарды ұсынады (бұл қайырымдылықтан осымен ерекшеленеді).

2. Негізгі платформалар және олардың ерекшеліктері

Әлемде және Қазақстанда әртүрлі мақсаттарға арналған платформалар бар. Ең негізгілері:

1. Kickstarter (АҚШ)

Бұл – әлемдегі ең танымал және ірі платформа.

- Бағыты:** Шығармашылық жобалар (кино, музыка, комикстер), технологиялық гаджеттер, инновациялық дизайндар және ойындар.
- Ерекшелігі ("All-or-Nothing"):** "Барлығы немесе ештеңе" қағидасымен жұмыс істейді. Егер белгіленген уақыт ішінде қажетті сома (мысалы, \$10,000) толық жиналмаса, жоба авторы **бір тыын да алмайды**, ал ақша салған адамдарға қарожаты қайтарылады. Бұл авторды жауапкершілікке, ал донорларды қауіпсіздікке шақырады.

2. Indiegogo (АҚШ/Халықаралық)

Kickstarter-дің басты бәсекелесі, бірақ шарттары икемдірек.

- Бағыты:** Технология, қайырымдылық, жеке жобалар және бизнес идеялар. Географиялық шектеуі аз, әлемнің көптеген елінен жоба қабылдайды.
- Ерекшелігі ("Flexible Funding"):** "Икемді қаржыландыру" мүмкіндігі бар. Яғни, жоба мақсатты соманы толық жинамаса да (мысалы, 50%-ын ғана жинаса), автор сол ақшаны алып, жобаны бастай бере алады (бірақ платформа комиссиясы жоғарырақ болуы мүмкін).

3. StartTime (Қазақстан)

Қазақстандағы краудфандинг нарығын дамытушы отандық платформа.

- Бағыты:** Әлеуметтік жобалар (мұқтаж жандарға көмек, экология), мәдени бастамалар және шағын бизнес идеялары.
- Ерекшелігі:**
 - Қазақстанның төлем жүйелеріне бейімделген.
 - Жергілікті менталитетке сай жобаларға қолдау көрсетеді (мысалы, қазақ тіліндегі кітап шығару, ауылды көркейту және т.б.).
 - Әлеуметтік маңызы бар жобаларға басымдық береді.

Салыстырмалы кесте (Тақтаға сыйзуға ыңғайлыш)

Платформа	Ең басты қағидасы	Кімдерге арналған?
Kickstarter	"Барлығы немесе ештеңе" (Қатал)	Гаджеттер, ойындар, өнер
Indiegogo	"Икемді қаржыландыру" (Жұмсақ)	Кез келген идея, стартаптар
StartTime	"Отандық қолдау"	Қазақстанның әлеуметтік және бизнес жобалар

Ақпарат көздері:

- Kickstarter* ресми сайты (*Creators Handbook* бөлімі).
- Indiegogo* ресми сайты (*Help Center: Fixed vs Flexible Funding*).
- Investopedia* (Экономикалық және қаржылық терминдер сөздігі).
- Start-time.kz* ресми платформасының "Біз туралы" бөлімі.